

Civilna iniciativa za varovanje okolja in zdravja občanov – CIVOZ
Celjska c. 22
2380 Slovenj Gradec

civoz.varovanjeokolja@gmail.com

Številka 004-1/2017/91

Datum: 11. 1. 2018

**Zadeva: Odgovori na vprašanja Civilne iniciative za varovanje okolja in zdravja občanov
– CIVOZ v zvezi s problematiko hmeljišč na območju Mestne občine Slovenj Gradec**

Spoštovani,

vezano na vaše zaprosilo "Nerazumno in škodljivo širjenje hmeljišč na območju Mestne Občine Slovenj Gradec", naslovljeno na predsednika Vlade RS, vam v nadaljevanju posredujemo odgovore iz pristojnosti Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Ministrstva za okolje in prostor.

1. Kako in v katerih predpisih je urejeno področje postavitve hmeljišč oziroma drugih trajnih nasadov?

Uredba o izvajanju ukrepa naložbe v osnovna sredstva in podukrepa podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdarskih proizvodov iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (Uradni list RS, št. 104/15, 32/16, 66/16, 14/17, 38/17 in 40/17 – popr.) določa tako pogoje kot stroške za naložbe v rastlinsko pridelavo - konkretno hmeljišča:

- V 5. točki 7. člena predmetne Uredbe so določeni stroški postavitve oziroma obnove hmeljišč, k čemur spadajo priprava zemljišča (zemeljska dela), ureditev hmeljske žičnice, nakup sadik in njihova saditev. Kot obnova hmeljišč se šteje:
 - zamenjava obstoječih sort s sortami, ki so manj občutljive zoper boleznimi oziroma pozebo,
 - zamenjava obstoječih sort s tržno primernimi sortami oziroma z različnimi kloni iste sorte, s sortnega seznama hmelja, ki ga izda Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (v nadaljevanju: UVHVVR),
 - sprememba tehnologije pridelave (gostota in število sadik na hektar, vzgojna oblika ipd.) ali
 - obnova hmeljskih žičnic.
- Stroški so določeni v Pravidniku o katalogu stroškov in najvišjih priznanih vrednosti, ki je objavljen v Uradnem listu RS, št. 7/16 in 38/16.

- Iz prvega odstavka 15. člena predmetne Uredbe sledi, da morajo upravičenci za naložbe v rastlinsko pridelavo izpolnjevati tako splošne kot posebne pogoje ob vložitvi vloge na javni razpis. Konkretno za hmeljišča veljajo naslednji posebni pogoji, razvidni iz točke 1, 4 in 6:
 - 1. točka - pri naložbah v obnovo intenzivnih sadovnjakov, oljčnikov in hmeljišč se podpira obnova nasadov, ki so starejši od navedenih vrednosti, razvidnih iz RKG: hmelj: 12 let;
 - 4. točka - ob spremembi tehnologije pridelave hmelja se lahko v hmeljišča v obdelavi sadi le material, ki ga je dovoljeno saditi v proizvodna hmeljišča v skladu s predpisom, ki ureja trženje razmnoževalnega materiala in sadik hmelja;
 - 6. točka - upravičenec je prijavil pridelek hmelja v skladu s 150. členom zakona, ki ureja kmetijstvo;
- Iz drugega odstavka 15. člena predmetne Uredbe pa sledi, da morajo ob zaključku naložbe upravičenci izpolnjevati še naslednji pogoj, in sicer, da se pri naložbah v postavitev oziroma obnovo hmeljišča dovoli saditi le certificirane sadike v skladu s pravilnikom, ki ureja register kmetijskih gospodarstev.
- Pravilnik o registru kmetijskih gospodarstev (RKG) (Uradni list RS, št. 83/2016) pa v 16. členu določa pravila vpisa hmeljišč v RKG.

2. Kaj se sploh šteje za trajni nasad?

19. točka 2. člena Uredbe o izvajanju ukrepa naložbe v osnovna sredstva in podukrepa podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdarskih proizvodov iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (Uradni list RS, št. 104/15, 32/16, 66/16, 14/17, 38/17 in 40/17 – popr.) določa tudi definicijo trajnega nasada, kamor sodi tudi hmeljišče, in sicer so trajni nasadi sadovnjaki, vinogradi, oljčniki, hmeljišča, trsnice, matičnjaki, drevesnice, nasadi trajnih rastlin na njivskih površinah ter nasadi jagod.

3. Zakaj se hmeljišče ne šteje za objekt, za katerega bi bilo treba pridobiti dovoljenje skladno s predpisi o gradnji objektov, ali morebiti z drugimi predpisi?

Zakon o graditvi objektov (Uradni list RS, št. 102/04 – uradno prečiščeno besedilo, 14/05 – popr., 92/05 – ZJC-B, 93/05 – ZVMS, 111/05 – odl. US, 126/07, 108/09, 61/10– ZRud-1, 20/11 – odl. US, 57/12, 101/13 – ZDavNepr, 110/13, 19/15, 61/17 – GZ in 66/17 – odl. US) v prvem odstavku 2. člena pod točko 1 določa, da je objekt s tlemi povezana stavba ali gradbeni inženirski objekt, narejen iz gradbenih proizvodov in naravnih materialov, skupaj z vgrajenimi inštalacijami in tehnološkimi napravami. V prvem odstavku 1. člena istega zakona pa je določeno, da zakon ureja pogoje za graditev objektov, pri čemer je graditev projektiranje, gradnja in vzdrževanje objekta. Tako se zakon in podzakonski predpisi ne uporabljajo za dela, ki ne vključujejo gradbenih del in njihov rezultat ni objekt ali vzdrževanje objekta. To zlasti velja za zasaditve, sajenje, pripravo zemlje, vključno z odkopavanjem ali nasipavanjem zemljine, ki ni povezano z gradnjo objekta.

Če se za ureditev trajnih nasadov gradijo gradbeno-inženirskih objekti, kot npr. grajene opore, ki so temeljene ali s pomočjo gradbenih del povezane s tlemi na stalno določeno mesto in jih ni mogoče premakniti ali odstraniti brez škode za njegovo bistvo, se za postavitev le-teh uporablja določbe Zakona o graditvi objektov. V skladu z 18. točko Pomožni kmetijsko-gozdarski objekti iz priloge 2 Uredbe o razvrščanju objektov glede na zahtevnost gradnje (Uradni list RS, št. 18/13, 24/13, 26/13, 61/17 – GZ in 61/17 – ZUreP-2) se grajene opore za trajne nasade kot gradbeno-inženirske objekte do 5 m gradi kot enostavne objekte, do višine nad 5 m do vključno 10 m kot nezahtevne objekte, ter vse višje kot manj zahtevne objekte.

Nov Gradbeni zakon (Uradni list RS, št. 61/17 – GZ in 66/17 – odl. US) sicer širi pojem objekta tudi na druge gradbene posege, ki so posledica gradbenih del, vendar pa tretji odstavek 1. člena v drugi alineji določa, da se zakon ne uporablja za graditev objektov, ki pomenijo agromelioracije ali kmetijsko-gozdarsko opremo v skladu s predpisi, ki urejajo kmetijska zemljišča. V skladu s točko e) 3.č člena Zakona o kmetijskih zemljiščih (Uradni list RS, št. 71/11– uradno prečiščeno besedilo, 58/12, 27/16 in 27/17 – ZKme-1D) se med pomožno kmetijsko-gozdarsko opremo uvršča tudi oporo za trajne nasade.

4. Kako je s prostorskim redom v Sloveniji določeno in opredeljeno, kje se hmeljišča sploh lahko postavijo?

Prostorski red Slovenije (v nadaljevanju PRS) neposredno ne določa območij, kje bi bilo dopustno vzpostavljati hmeljišča oziroma postavljati trajne nasade, pač pa v poglavju "Načrtovanje območij namenske rabe v sistemu poselitve" določa splošna pravila, kako naj občine in izdelovalci prostorskih aktov občin načrtujejo zelene površine in druga območja namenske rabe. V 33. členu je zapisano, da se morajo na stiku območij proizvodnih dejavnosti, kamor se lahko šteje tudi primarno kmetijsko pridelavo (vzpostavitev hmeljišč), in območij stanovanj zagotoviti ustrezni odmiki in zeleni pasovi (3. odstavek 33. člena). To pomeni, da imajo že danes občine možnost načrtovati zelene pasove oziroma bariere in tampone med hmeljišči in stanovanji ali robom naselja. Prav tako 72. člen PRS določa, da se izvajanje ukrepov za urejanje kmetijskih zemljišč izvaja tako, da se ohranja kvaliteto bivanja in zagotavlja kakovost prostora.

5. V kateri fazi je postopek sprejemanja novega (noveliranega) prostorskega reda skladno z novim Zakonom o urejanju prostora, ki začne veljati 1. junija 2016 ter ostalo, novo prostorsko in gradbeno zakonodajo?

Državni prostorski red (DPR) je predviden kot poseben predpis na državni ravni, ki določa pravila prostorskega načrtovanja. Gre za zbir pravil za urejanje prostora na različnih hierarhičnih ravneh, ki naj bi pripomogel k zmanjšanju obsega občinskih prostorskih načrtov, saj mora zdaj vsaka občina v postopku priprave svojih prostorskih aktov vzpostaviti celoten vsebinski repertoar, od definicij pojmov do klasičnih regulacijskih elementov. S pravili DPR naj bi dosegli večjo homogenost pri pripravi prostorskih aktov, saj bo njihova uveljavitev preprečevala neutemeljene razlike pri uporabi različnih urbanističnih parametrov in pojmov, kot je to razvidno iz aktualne prakse.

Priprava državnega prostorskega reda aktivno poteka in po vsebini naj bi se postopno nadgrajeval, glede na to, da je zanj potrebno naročiti in izdelati strokovne podlage ter pravila medresorsko uskladiti. Sama zbirka vseh teh dokumentov bo vodena v okviru prostorskega informacijskega sistema (PIS) in je tako vezana na njegovo vzpostavitev.

V letošnjem letu se pripravljajo strokovne podlage za pripravo podrobnejših pravil glede tipologije stavb, odmikov in drugih regulacijskih elementov, načrtovanja in urejanja zelenih površin oziroma zelenega sistema v mestih, načrtovanja površin za mirujoči promet v mestih in naseljih.

Zlasti zelene površine oziroma zeleni sistem v naseljih je bil prepoznan kot pomemben člen v prostorskem načrtovanju, zato se je ministrstvo te tematike lotilo že v prvem sklopu nalog. Pri pripravi projektne naloge, ki je bila podlaga za pripravo priročnika, je bila opravljena podrobna analiza pravil in priporočil tako v domačih kot tujih predpisih. Na podlagi projektne naloge je bilo oddano naročilo za izdelavo priročnika zeleni sistem v mestih in naseljih, v katerem bodo poleg posameznih tipov zelenih površin (tudi zeleni pasovi, tamponi, bariere) določena tudi pravila, v katerih primerih je potrebno zaradi varovanja zdravja ljudi ter ohranjanja ustreznih bivalnih razmer v naseljih te v prostorskih izvedbenih aktih občin dosledno načrtovati.

6. Kakšna je povezava »okoljskih in kmetijskih« predpisov, zlasti na področju hmeljišč?

Okoljske zahteve v kmetijstvo prenaša Uredba o navzkrižni skladnosti. Zahteve navzkrižne skladnosti so sestavljene iz predpisanih zahtev ravnanja na podlagi prava Unije in standardov za ohranjanje dobrega kmetijskega in okoljskega stanja zemljišč, določenih na nacionalni ravni, kot je navedeno v Prilogi II (93. člen Uredbe (EU) št. 1306/2013), in sicer na naslednjih področjih: okolje, podnebne spremembe in dobro kmetijsko stanje zemljišč; javno zdravje, zdrave živali in rastlin; dobrobit živali. Med ostalimi uredbo o navzkrižni skladnosti povzema tudi Uredbo o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (ta namreč ureja vnos

dušika v tla) ter Pravilnik o pravilni uporabi fitofarmaceutskih sredstev in Pravilnik o integriranem varstvu rastlin pred škodljivimi organizmi (ki urejata uporabo fitofarmaceutskih sredstev).

7. Kolikšna je skupna površina registriranih hmeljišč v Mestni občini Slovenj Gradec in kolikšna površina jih je v aktivni pridelavi hmelja?

V Mestni občini (MO) Slovenj Gradec je 93,2 ha hmeljišč in vsa so aktivna v pridelavi hmelja.

8. Koliko je registriranih pridelovalcev hmelja v Mestni občini Slovenj Gradec ter podatki o njihovih hmeljiščih?

V MO Slovenj Gradec je 9 pridelovalcev hmelja, ki imajo v povprečju 10 ha hmeljišč. Največji obdeluje 31 ha, najmanjši pa 3 ha.

9. Kolikšen je delež hmeljišč v namakanju in kateri hmeljarji imajo dovoljenja za zajemanje vode iz vodotokov Mislinja, Suhodolnica, Homšnica, drugi vodotoki?

Delež hmeljišč v MO Slovenj Gradec, ki se namakajo, je 29 % (27,8 ha).

V Vodni knjigi se vodijo podatki o vrstah posebne rabe vode, med njimi tudi o vodnih dovoljenjih za namakanje kmetijskih in drugih zemljišč. Podatek o kulturi namakanja je vpisan zgolj informativno. V MO Slovenj Gradec imajo vodno dovoljenje za posebno rabo vode za namakanje kmetijskih zemljišč naslednje osebe:

Šifra zadeve	Naziv imetnika	Raba vode	Naziv vodnega vira	Tip vodnega vira	Kultura
35528-11/2008	JOŽEF ČAS	NAMAKANJE	MISLINJA	VODOTOK	hmelj
35528-39/2011	JOŽEF ČAS	NAMAK_KMET	MISLINJA	VODOTOK	hmelj
35528-293/2013	ZVONKO VITKO	NAMAK_KMET	SUHODOLNICA	VODOTOK	hmelj
35528-71/2014	CIRIL COKAN	NAMAK_KMET	SUHODOLNICA	VODOTOK	hmelj
35528-112/2014	ANDREJ KRESNIK	NAMAK_KMET	MISLINJA	VODOTOK	hmelj
35528-109/2014	DARJA MERKAČ	NAMAK_KMET	MISLINJA	VODOTOK	ni podatka o kulturi
35528-146/2016	DRAGO PLAZL	NAMAK_KMET	neimenovani	IZVIR	ni podatka o kulturi

10. Katera fitofarmaceutska sredstva (FFS) so za zaščito hmelja v RS dovoljena in katera so v uporabi na hmeljiščih v MO Slovenj Gradec?

V RS se smejo za varstvo hmelja uporabljati samo FFS, ki imajo dovoljenje pristojnega organa za registracijo (UVHVV). Seznam vseh dovoljenih FFS v RS se nahaja na spodnji povezavi:

<http://spletni2.furs.gov.si/FFS/REGSR/index.htm>

Trenutno je za varstvo hmelja dovoljenih 32 FFS. Seznam FFS je v prilogi.

Morajo pa uporabniki pri uporabi FFS upoštevati pravila glede varne rabe FFS, ki so opredeljena v Pravilniku o pravilni uporabi fitofarmaceutskih sredstev (Uradni list RS, št. 71/14). Ta vključujejo vse zahteve glede uporabe FFS na način, ki maksimalno zmanjša vplive na okolje in zdravje ljudi.

11. Kdo izvaja nadzor nabave in uporabe FFS in kdaj je bil opravljen zadnji nadzor, v Sloveniji in v MO Slovenj Gradec?

Nadzor uporabe FFS izvaja Inšpekcija za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, na MO Slovenj Gradec so za nadzor pristojni fitosanitarni inšpektorji iz Območnega urada Maribor.

V letu 2017 so pristojni fitosanitarni inšpektorji opravili nadzor novih hmeljišč pri dveh pridelovalcih hmelja v okolici Slovenj Gradca. Pri nadzoru je bilo preverjeno, ali so bila fitofarmacevtska sredstva pravilno uporabljena, ali so bile pravilno vodene evidence porabe FFS, kako je bila zagotovljena sledljivost uporabljenega FFS od nakupa do uporabe ter kakšna je usposobljenost uporabnika za ravnanje s FFS. Pregledana je bila tudi naprava za tretiranje s FFS, in sicer, ali ima ustrezen znak o rednem pregledu.

Pri pregledih obeh pridelovalcev ni bilo ugotovljenih nepravilnosti.

12. Kakšne so oblike izobraževanja in usposabljanja uporabnikov FFS in ali so uporabniki opravili preizkuse usposobljenosti?

Vsak uporabnik FFS mora imeti opravljen izpit iz fitomedicine, pri čemer pridobi izkaznico, na podlagi katere lahko pristopi k nakupu FFS. Brez izkaznice nakup FFS ni mogoč, razen FFS, ki zaradi svojih lastnosti ne predstavljajo tveganja.

Izobraževanje vključuje osnovni tečaj, ki se konča z opravljanjem preizkusa. Znanje je potrebno obnavljati vsakih 5 let (obnovitveno izobraževanje). Vsebine izobraževanja temeljijo predvsem na potencialnih tveganjih, ki jih lahko povzročajo FFS na zdravje ljudi in okolje.

Natančne zahteve glede izobraževanja so opredeljene v Pravilniku o usposabljanju o fitofarmacevtskih sredstvih (Uradni list RS, št. 85/13).

Vsebine, ki so zajete v izobraževanju, so dostopne na sledeči povezavi.

http://spletni2.furs.gov.si/FFS/IZO/UVHVVR_TISK_FFSDN79261-13_brosura_high.pdf

13. Kakšen je škropilni program v MO Slovenj Gradec?

Škropilni programi so komercialne narave, kar pomeni, da na podlagi dovoljenih FFS strokovne institucije ali podjetja za trženje FFS izdelajo programe. Programi se med seboj razlikujejo v odvisnosti od pripraviljavca. Z vidika pristojnega organa je pomembno predvsem, da vključujejo samo dovoljena FFS, vsak uporabnik pa se samostojno odloča, ali bo sledil škropilnemu programu, in če, kateremu, zato ni mogoče govoriti o programih, ki bi bili relevantni za določeno področje.

Priloga: Seznam dovoljenih FFS za varstvo hmelja na dan 27. 11. 2017.

14. Kolikšna je bila skupna proizvodnja hmelja v MO Slovenj Gradec – v zadnjih petih letih, upoštevaje tudi skupno proizvodnjo te kulture v Sloveniji?

Certificiran pridelek hmelja v RS v zadnjih petih letih je sledeč:

letnik hmelja 2013: 1.297 t

letnik hmelja 2014: 2.319 t

letnik hmelja 2015: 1.677 t

letnik hmelja 2016: 2.475 t

letnik hmelja 2017: 2.766 t

Ločeno za MO Slovenj Gradec na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) nimamo podatkov o pridelku hmelja.

15. Kako je urejena problematika ravnanja z ostanki po obiranju (vrvice in zeleni odpad)?

Hmeljevina je ostanek ali odpadek, ki kot tak ni uvrščena v klasifikacijski seznam odpadkov; nima svoje klasifikacijske številke odpadka. Glede na izjave lastnikov hmeljišč se predvideva, da je količina plastičnega deleža v skupni masi odpadne hmeljevine pod 1 %. Količine odpadne hmeljevine so izredno velike, na ha naj bi bilo namreč posajeno do 7.000 rastlin. Problematika je izrazito kmetijska, saj se celoten proces pridobivanja vrši na kmetijskih

zemljiščih in pod nadzorom kmetijske inšpekcije. Problem odpadne hmeljevine je v potencialnem samovžigu kupov, v katerih so poleg odpadne hmeljevine tudi PP in PES vrvice. Inšpekcija za okolje in naravo v primeru kršitve predpisov, predvsem Uredbe o odpadkih (Uradni list RS, št. 37/15 in 69/15) in Uredbe o predelavi biološko razgradljivih odpadkov in uporabi komposta ali digestata (Uradni list RS, št. 99/13 in 56/15), izdaja odločbe o prepovedi nepravilnega ravnanja z odpadki. Sicer pa pridelovalci v zadnjem času rastline večinoma nasekljajo, jih pregnijejo in vnesejo nazaj v njive. Obstajajo tudi vrvice, ki se uporabljajo v hmeljarstvu in so razgradljive v dveh letih, ki pa so seveda dražje od navadnih. V hmeljarstvu bi bilo z okoljskega stališča smiselno prepovedati uporabo PP in PES vrvic.

MKGP načrtuje, da bi v okviru sektorskega Ciljnega raziskovalnega programa (CRP) "Zagotovimo.si hrano za jutri 2011-2020" za leto 2018 podprl raziskavo na temo Dodelava agrotehnike s ciljem trajnostne in okoljevarstvene pridelave hmelja.

S spoštovanjem,

Tanja Strniša

mag. Tanja Strniša,
državna sekretarka

V vednost:

- KPV (gp.kpv@gov.si)
- MOP (gp.mop@gov.si)